

Poděkování

Tato studie vznikla pod záštitou Centra pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází moderních jazyků (MSM 0021622435) na Masarykově univerzitě v Brně a díky grantu GAAV, č. IAA901640805.

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz

Lexicon Grammaticorum: A Bio-Bibliographical Companion to the History of Linguistics.

Second edition, revised and enlarged. Vol I–II. General editor: Harro Stammerjohann. Tübingen: Max Niemeyer Verlag 2009. XXXVI + XXVI + 1692 s. ISBN 978–3–484–73068–7. cena: 399 euro do 31. 12. 2009, pak 449 euro

Lexicon Grammaticorum je monumentální, a kdo zná jeho první vydání (Stammerjohann 1996), ví, že je také užitečný. Nové vydání je navíc nikoli nepodstatně rozšířeno: k dosavadním asi 1500 heslům o lingvistech všech dob (ovšem jen už nežijících) přibýlo dalších víc než 500 položek.

Jako vždy u takových počínů s tolika autory (kolem 700) jsou i zde hesla různé kvality – od příspěvků předních specialistů, koncizně vystihujících hlavní rysy daného lingvisty (např. Louis Hjelmslev od Eli Fischer-Jørgensen, August Schleicher od E. F. K. Koerner nebo v novém vydání Joseph Greenberg od Williama Crofta), až po převypravování obecných povídaní doprovázených neúplnou bibliografií. Ale celkový dojem – jako u prvního vydání – je pozitivní a *Lexicon* nelze než doporučit jako nepostradatelnou pomůcku všem zájemcům o historii (ale ovšem i přítomnost!) jazykovědy.

Podrobnější analýza jeho cca. 1750 stran by – jak každý uzná – neměla ani konce a zejména ani valného smyslu. Můžeme nicméně udělat podobný pokus jako u jiné lingvistickohistoriografické publikace recenzované v tomto čísle, totiž Koerner (2008), a vzít určitou skupinu lingvistů a podívat se, jak je v *Lexiconu* zachycena. A jako u Koerner a i tady to zkusíme na dvou okruzích nám blíže známých – na starší české gramatografii a pražské škole.

Z prvního okruhu se do „prestížní společnosti“ dostali – odhlédneme-li od Jana Husa – jen očekávaně Josef Dobrovský (heslo bylo oproti prvnímu vydání značně rozšířeno, byť i o stará klišé o Dobrovského archaizaci novodobé spisovné češtiny) a trochu méně očekávaně Vavřinec Benedikt z Nudožer a Pavel Doležal (poslední ovšem s mylnou, quasislovenskou podobou svého jména Pavel, které si nevšiml ani Jan Holeš, uvedený jako revizor tohoto hesla). Netrvdíme, že starší česká gramatografie má tolik významných jmen, aby musela být zastoupena hojněji, ale přinejmenším Václav Jan Rosa by v *Lexiconu* přece jen být mohl. Tato absence je pak o to nápadnější, když se u Doležala mluví o tom, kým byl ovlivněn, ale Rosa se tam nezmiňuje. Obojí stejně jako položka literatury Ďurovič (1992) tak při revizi hesla o Doležalovi na škodu věci zjevně uniklo pozornosti.

Pražská škola dopadla lépe. Jsou tu hlavní postavy jejího klasického období: Bohuslav Havránek, Roman Jakobson, Sergej Karcevskij, Vilém Mathesius, N. S. Trubetzkoy, v druhém vydání nově Ludovít Novák, Vladmír Skalička a Josef Vachek. Následující generace jsou zastoupeny také, byť hůř: A. V. Isačenko, Eugen Pauliny, nově Jan Firbas a Jozef Ružička. Naopak chybějí Miloš Dokulil a Oldřich Leška. Z dalších pražských lingvistů by bývali mohli být zařazeni následující (v přibližném sestupném pořadí důležitosti): Karel Horálek, Pavel Trost, Jiří Krámský, Alois Jedlička, Josef Miloslav Kořínek, Igor Němec, Josef Filipec, Karel Hausenblas, Ivan Poldauf, Leontij V. Kopeckij, Jiří Nosek. Je škoda, že se alespoň pro někoho z nich místo nenašlo, zvláště pak, když nově do lexikonu přibyl – asi na návrh jediných dvou českých spolupracovníků, olomouckých romanistů Jiřího Černého a Jana Holeše – spíš nevýznamný český romanista Maxmilián Křepinský. Možná měli editoři oslovit i jiné spolupracovníky z Česka (to pak ostatně platí i v případě starší české gramatografie). Přivítat naopak lze podstatné rozšíření hesla o Vilému Mathesiovi. Kromě

toho zmiňme ještě chybějící důležité položky v literatuře u lingvistů pražské školy: Tylová (1990) u Havránka, Trubetzkoy (2001, 2005) a Troubetzkoy (2006) u Trubeckého, Vachek (2002) u Vachka, Daneš (2003) u Mathesia, Golková (2003) u Firbase a Vykypělová (2005) u Nováka.

Opakujeme nicméně naše doporučení *Lexiconu Grammaticorum*. Skoro závratná částka za něj se vyplácí.

Literatura

- Daneš, F. 2003. Vilém Mathesius' Konzeption der funktionalen Linguistik. In: *Prager Strukturalismus. Methodologische Grundlagen*. Ed. M. Nekula. Heidelberg, 31–47.
- Đurovič, L. 1992. Rosa and Doležal. In: *For Henry Kučera: Studies in Slavic Philology and Computational Linguistics*. Ed. A. W. Mackie et al. Ann Arbor, 179–190. – reprint in L. Đurovič: *O slovenčine a Slovensku. Vybrané štúdie I*. Bratislava 2004, 225–232.
- Golková, E. 2003. Bibliography of the publications of Professor Jan Firbas. *Brno Studies in English* 29, 99–108.
- Koerner, E. F. K. 2008. *Universal Index of Bibliographical Names in the Language Sciences*. Amsterdam – Philadelphia.
- Stammerjohann, H. (ed.) 1996. *Lexicon Grammaticorum: Who's Who in the History of World Linguistics*. Tübingen.
- Troubetzkoy, N. S. 2006. *Correspondance avec Roman Jakobson et autres écrits*. Ed. P. Sériot. Lausanne.
- Trubetzkoy, N. S. 2001. *Studies in General Linguistics and Language Structure*. Ed. A. Liberman. Durham – London.
- Trubetzkoy, N. S. 2005. *Russland – Europa – Eurasien. Ausgewählte Schriften zur Kulturwissenschaft*. Ed. F. B. Poljakov. Wien.
- Tylová, M. 1990. Bibliografický soupis publikovaných prací akademika Bohuslava Havránka. *Slavica Pragensia* 34, 309–358.
- Vachek, J. 2002. Prolegomena to the history of the Prague School of Linguistics. *Travaux du Cercle linguistique de Prague (n.s.)* 4, 3–81.
- Vykypělová, T. 2005. Ludovít Novák: Skizzen zu seinem Leben und Werk. In: *Austrian, Czech and Slovak Slavonic Studies in Their Central European Context*. Ed. I. Pospíšil et al. Brno, 73–108.

Bohumil Vykypěl
(vykypel@iach.cz)

E. F. K. Koerner: Universal Index of Bibliographical Names in the Language Sciences. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins 2008. (Studies in the History of the Language Sciences, 113.) XVI + 286 s. ISBN 978–90–272–4604–2. 125 euro

Tato kniha, jejímž autorem je *Altmeister* jazykovědné historiografie E. F. K. Koerner, kromě vysvětlujícího úvodu (s. VII–XVI) obsahuje na svých 286 stranách více než rozsáhlý soupis jmen, příjmení a dat narození a úmrtí jazykovědců všech dob či lidí, kteří se někdy zabývali jazykem. Smysl a užitek knihy se její autor pokouší vysvětlit v úvodu, a má-li čtenář dobrou vůli, může připustit, že jako první rychlá biografická orientace kniha skutečně sloužit může, byť se na první pohled přece jen jeví jako určité kuriózum; potvrdí to ovšem až další praxe lingvistické historiografie. V tuto chvíli je to nicméně bezesporu zábavné čtení a každý, kdo se zajímá o dějiny jazykovědy, v knize začne hned listovat a hledat, jestli tam právě ti jazykovědci, o nichž něco píše, jsou, a když ano, jestli údaje o nich jsou správné, a které údaje u koho jsou nějak špatně, a proč tam není ten nebo onen atd. etc. Takové hledání je ale možné pojmut i seriózněji, vzít určitou vymezenou skupinu